

A joghallgatók szexuális viktimizációja

jelige:

ARÉNA

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3
II. Téma általános bevezetése.....	4
III. Történelmi áttekintés	7
1. A középkor	7
2. A Csemegi-kódex (1878. évi V. tc.)	8
3. 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről	8
4. 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről	9
5. A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről	9
6. A nemi erkölcs elleni bűnözés megismerésének problémái	11
IV. A kutatás	13
1. A látens bűnözés forrásai és vizsgálati módszere	13
2. Korinek László: A szexuális viktimizáció összefüggései	15
3. A felmérés	16
4. A kérdőív.....	17
5. A felmérés reprezentativitása	18
6. Áldozati cselekmények	19
7. Az elkövetőhöz való viszony	20
8. Az áldozatok feljelentéssel kapcsolatos magatartása	22
9. Következtetések	24
V. Befejezés	28
Felhasznált irodalom	29
Felhasznált internetes forrás.....	31
Melléklet.....	32

I. Bevezetés

Városunkban, de az ország többi területén is egyre több nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetéséről lehet hallani. A médiában is nagy visszhangot kiváltó esetekben hallhatunk szexuális erőszakról, mely az áldozat halálával végződött, vagy ahol az áldozat megmenekült, de ne felejtsük el a gólyatáborokban történeteket sem. Az áldozatok ezekben az esetekben többnyire fiatal lányok. Az ember általában addig nem érzi a veszély közelségét vagy súlyát, míg egy, a környezetében lévő emberrel (vagy éppen vele) meg nem történik ez a borzalmas esemény, amely miatt „sérthetetlensége”, biztonságérzete sérül. Azt is tudjuk, hogy a nemi erkölcs elleni bűncselekmények körében a látencia kiemelkedően magas. Ezekből kiindulva jött az elhatározás, hogy (részben) feltérképezzük azoknak az embereknek a szexuális viktimizációját, akikkel szinte mindennap találkozunk, akik körülvesznek bennünket az egyetemen, közel vannak, hogy még ha csak kis szeletét is látjuk a valóságnak, mégis felvázolhassunk egy többé – kevésbé kirajzolódó tendenciát. Ha végig megyünk a folyosón vajon a szembe jövő lányok közül hány válhatott áldozattá?

Kutatásunkban egy adott csoport lehetséges áldozattá válását és annak körülményeit vizsgáljuk kérdőíves módszerrel. Ennek alapja egy tanulmány, melyet Korinek László 2004-ben a Szexuális viktimizáció összefüggései címen készített el joghallgatónők és pedagógus hallgatónők szexuális viktimizációját vizsgálva. A prevenció lehetőségeivel nem foglalkozunk a dolgozatban.

Vajon mennyiben igazodnak a Korinek László által megállapított tendenciákhoz vizsgálati eredményeink? A kis számú minta ellenére kirajzolódhat-e ettől eltérő, más irányvonal a viktimizáció tekintetében? Célunk ezen tendenciák megismerése és hátterükben lévő okok feltárása.

II. Téma általános bevezetése

A társadalom állandó fejlődésével párhuzamosan megtapsztalhatjuk a hátrányos helyzetű, kiszolgáltatott rétegek jogainak fokozatos kiteljesedését is.¹ Egyre szenzitívebb figyelemmel fordul a nyilvánosság ezen csoportok felé, és kritikus szemmel nézi a velük szembeni kifogásolható bánásmódot.² Ide tartoznak a nők is, kiknek áldozattá válása valójában kapcsolatban áll a női nemre jellemző viselkedési formákkal és a hagyományos szerepvállalásokkal³ („a szexuális erőszak ezért - a feministák szerint - csupán végső kiterjesztése annak a kultúrális tendenciának, amely a nőt alsóbbrendű lénynek tekinti, aki a férfihoz csak hasznothajtó vagy tárgyi módon kapcsolódik, mint szolgáló, birtok vagy megbecsültségének jelképe”⁴). Bár a nemi erkölcs és a szexuális szabadság elleni deliktumokat a jog régóta büntetni rendeli, mégis az elmúlt több évtized munkájának eredményeként a figyelem ezen bűncselekmények áldozatai felé irányulhatott. A fejlődés, hogy a szexuális erőszak áldozatai végre előtérbe kerülhettek, a viktimológia különösen nagy sikereként tartható számon.⁵

„Az áldozattá válást definíció szerint a fizikai, és érzelmi és/ vagy anyagi sérelem jellemzi”, ahol asszimetrikus viszonyként írható le a viktimizáció; kihasználó, élősködő, romboló reláció, amely a szerepekből adódóan a ragadozó és a préda közötti dinamikát mutatják.⁶ A szexuális erőszak definíciójának közelebbi vizsgálata nagyon fontos tényre hívja fel a figyelmet: amíg például az angol nyelv fogalmai, mint a „rape, sexual assault” nem tartalmazza azt a releváns tartalmi elemet, ami kifejezésre juttatná, hogy a szexuális erőszakban nem a szexualitást kell megragadni, hanem magát az erőszakot, addig a „szexuális erőszak” szavunk már nyelvtanilag is sejteti ezt. Ez egy esszenciális komponense ennek a

¹ A fogalmi alapvetésekről (ösztön, a nemi erkölcs fogalma és a nemi élet szabadsága, szexuális önrendelkezés tartalma) bővebben lásd: Váradi Erika- Kerekes Viktória: A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények egyes kriminológiai kérdései, *Studia iurisprudentiae doctorandorum Miskolciensium. A miskolci doktoranduszok jogtudományi tanulmányai.* Tomus 12., 2013. 534-536. o.

² Korinek László: A szexuális viktimizáció összefüggései, Ferencz Zoltán- emlékkönyv 2004. 155. o.

³ Görgényi Ilona: Női áldozatokról az ENSZ, Európa Tanács dokumentumai és a szakirodalom tükrében, *Magyar Jog* 11/91:688. o.

⁴ Virág György: A szexuális erőszak áldozatairól, *Kriminológiai és kriminalisztikai évkönyv : kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok (1992-1995)*, 1993. 30. köt. 176 .o. 5-190. o.

⁵ Virág György: A szexuális erőszak áldozatai a társadalomban és a büntetőeljárásban, *Belügyi szemle* 3/98:39 - 50. o.

⁶ Virág György: A szexuális erőszak áldozatairól, *Kriminológiai és kriminalisztikai évkönyv : kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok (1992-1995)*, 1993. 30. köt. 178. o.

terminusnak, amivel a közvélekedés teljesen szemben áll.⁷ Ez annyit jelenti, hogy a közgondolkodás nem tükrözi, hogy a cselekmény a szexualitás arénájában zajlik, ahol az erőszaké a főszerep.⁸ A továbbiakban egyes kutatások eredményeit szeretnénk ismertetni.

Látencia vizsgálatot Magyarországon átfogóan eddig csak egyszer végeztek a XX. század végén.⁹ A Baranya megyében kitöltött kérdőívek alapján (2448 db) ketten jelezték, hogy az elmúlt 12 hónapon belül erőszakos közösülés miatt feljelentést tettek. Így arra lehetett következtetni, hogy 278 büntetőeljárás megindítására irányuló kezdeményezést tehettek ugyanebben az időszakban, de a rendőrség ténylegesen csak 33 cselekményt regisztrált, ami pedig mindössze 8,3%-a a kezdeményezések számának. Ebből az derül ki, hogy a megkérdezettek sérelmére elkövetett deliktumok rejtve maradásának aránya 90%-os a keletkezett adatok és elvégzett számítások alapján, ha pedig ezeket a statisztikai értékeket kivetítjük Magyarország egészére, majd összehasonlítjuk a hivatalos statisztikai eredményekkel, akkor 99% feletti a rejtve maradás.

A rendszerváltozás után némileg növekedett a feljelentési szándék, így gyarapodott a probandus ellen elkövetett nemi erőszak miatt tett feljelentések száma (1992-ben 50%-al), ami részben kapcsolatban állhat a hatóság iránti bizalom növekedésével, mégis ezzel szemben nőtt azok aránya, aki a történeteknek, sérelmeknek nem tulajdonított nagy jelentőséget ('80-as években 6,2 %; 1992-ben 15,8%). Ellenben fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a felmérés adatai viszonylag alacsony létszám mellett, térben és időben meghatározott körre vonatkoznak, így csupán a legsúlyosabbnak minősíthető erőszakos közösülésről adnak képet, nem pedig a szexuális bűnözés egészéről. Az viszont biztosan megállapítható, hogy egészükben összhangban vannak azzal a következtetéssel, hogy a tárgyalt bűncselekmények körében magas a látencia.

Ezt a vizsgálatot követte egy nemzetközi összehasonlító felmérés, amit 2000-ben Freiburgban, majd egy évvel később Pécsen is elkészítettek egyetemi hallgatók szexuális viktimizációját vizsgálva. Erről bővebben a III. fejezetben olvashatunk.

Az 1970-es bázisévtől 2002-ig 1000 körüli erőszakos szexuális bűncselekmény elkövetését regisztrálták a hazai kriminálstatisztikák.¹⁰ Ezekből fontos megállapítások szűrhetőek le. Amíg az összes ismertté vált sértettek 95%-a felnőtt, addig a gyermek- és

⁷ Virág György: A szexuális erőszak áldozatairól, Kriminológiai és kriminalisztikai évkönyv : kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok (1992-1995), 1993. 30. köt. 179. o.

⁸ Feldmár András az erőszakról: <https://www.youtube.com/watch?v=4VA7KchvJFg> (1:22-1:27)

⁹ Korinek László: Kriminológia II. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 232-237 --267. o.

¹⁰ Virág György: Szexuális erőszak, Áldozatok és Vélemények II. kötet, OKRI Bp., 73. o.

fiatalkorúak lettek azok, akik sérelmére sokkal nagyobb arányban követtek el erőszakos szexuális cselekményeket. Virág György rávilágít a következő összefüggésre: „az ismertté vált sértettek kétharmada esetében idegen tettes követi el a bűncselekményt, addig a szexuális elkövetés körében ez éppen fordítva van: az elkövető tipikusan nem idegen az áldozat számára, az áldozatok legalábbbb kétharmada már korábban is ismerte az elkövetőt”. Azt is fontos megjegyezni, hogy a szexuális erőszak ismertté vált áldozatainak döntő többsége, azaz 85%-a nő, viszont az összes ismertté vált sértetteknek csak az egyharmadát teszik ki.¹¹

A külföldi helyzet súlyosabb: az Egyesült Államokban egyes becslések szerint mintegy 40 millió ember, nagyjából minden hatodik amerikai gyermekkorában szexuális visszaélés áldozata lett. Az áldozatvédő szervezetek kimutatásai alapján tízezer gyerek közül 7-14 gyerek vált sértettjévé ilyen cselekménynek. Ellenben a nem ismert, de később feltárt adatokra alapozó, anonim alanyok megkérdezésével történő retrospektív vizsgálatból kiderül, hogy a gyerekek közül csak 2-6%-a szólt valaha felnőttnek a vele történekről, és még ennél is kisebb az aránya azoknak, akiknek feljelentést tettek az ügyében.¹²

Virág György és Kó József tanulmánya többek között arra kereste a választ, hogy a lakosság az egyes bűncselekményekről hogyan vélekedik, mennyire tekinti azokat súlyosnak a társadalomra és másokra nézve.¹³ Ezt a bűncselekmények súlyuk szerinti rangsorolásával végezték el, ahol az első helyet a gyilkosság foglalta el, második helyre pedig a nemi erőszak került. Ez azt jelenti, hogy a társadalom az élet elleni erőszakos cselekmények után a szexuális erőszakot tartja a legsúlyosabb bűncselekménynek. Ezzel összhangban az emberek többsége nem elégedett a büntetés súlyosságával, és súlyosbítaná azt. Azt az állítást, hogy „A megerőszakolt nők nagy része maga is tehet arról, hogy áldozattá vált” a megkérdezettek negyede (26%) nem tartotta igaznak, és majdnem a fele (44,4%) értett viszont ezzel egyet. Ezen belül is a nők nagyobb mértékben utasították el az állítást (30,5%), mint a férfiak (20,7%). Itt egy sajátos kettősség jut felszínre: „míg az erőszakot, mint absztrakt cselekményt az emberölés után a legsúlyosabb bűncselekménynek tekintik [...], addig a konkrét cselekményért való felelősség megítélésénél más értékelési mechanizmusok lépnek életbe.”¹⁴

¹¹ Bővebben lásd : Balog Ágnes - Virág György: Szexuális abúzus, Belügyi Szemle 4-5/2000:110-126. o.

¹² Virág György: Szexuális erőszak, Áldozatok és Vélemények II. kötet, OKRI Bp., 75 -76. o.

¹³ Virág György- Kó József: Lakossági vélemények a szexuális erőszakról, Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok (1996-1999), 1998. 35. kötet, 250-275. o.

¹⁴ Virág György- Kó József: Lakossági vélemények a szexuális erőszakról, Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok (1996-1999), 1998. 35. kötet, 260. o.

III. Történelmi áttekintés

1. A középkor ¹⁵

A magyar történelemben először Szent István dekrétumai között találkozunk az erőszakos közöszlés szabályozásával mint *delictum sui generis* ¹⁶, ami nem önálló cselekményként található meg, hanem mint egy esetlegesen járulékos eseményként a feleségszerzés céljából elkövetett leányrablás során. Szent László már önálló bűncselekményként határozza meg, és ugyanazt a büntetést szabja ki az elkövetőre, mint emberölés esetére. Könyves Kálmán idején, lány sérelmére elkövetett erőszak esetén a büntetés vezeklésre és *compositio* ¹⁷ nyújtására kötelezett, ha az elkövető *nobilis* volt. ¹⁸ II. Ulászló dekrétuma az erőszakos közöszlést szintén halálbüntetéssel sújtotta, ha az elkövető paraszt volt. II. Lajos már nem csak fejvesztést írt elő a tettesek számára, hanem megelőzőképpen megiltotta a katonai csapatok nemesi házban való elszállásolását is. Ahogy Mezey Barna megfogalmazza: „A középkor társadalma kisközösségek halmazából állt össze egészszé [...]. E mikroközösségek sajátossága volt a bensőséges együttélés, a mindenki mindenkit ismer természetessége, a mainál jóval nagyobb fokú egymásrautaltság.” ¹⁹ A helyi előljárók igyekeztek mindent megtenni, hogy a közösségen belüli széthúzás mértékét - amelynek egyik forrása a nemi kapcsolatok szabadossága volt - a lehető legkisebbre redukálják. A magyar úriszék gyakorlatában találkozunk egy sajátos bírsággal: a bikapénzzel, amit a házasságon kívüli nemi kapcsolatot létesítőktől szedtek, és ami az úriszék egyik fő bevételi forrását jelentette. ²⁰ A közös jellemzői ezeknek az intézkedéseknek, hogy áthatja őket a keresztény szellemiség, a tíz parancsolat. A rendelkezések szerkezetéről általában elmondható, hogy hiányoznak belőlük a konkrét tényállások, így bizonyos esetekben csak a cselekményekkel, más esetekben viszont hosszadalmas körülírásokkal írták le az adott bűncselekményt.

¹⁵ Gilányi Eszter: Az erőszakos közöszlés büntetőjogi megítélésének változásai, Doktoranduszok fóruma 2006, 75-76. o.

¹⁶ Ivanits Viktor Miklós: Az erőszakos közöszlés aktív és passzív alanya a tradicionális magyar jogforrások, a Csemegi-kódex és a Pécsi Királyi Törvényszék 1876-[18]86 közötti ítélkezése tükrében, *Studia iuvenum*. 3. kötet, 2006, 14. o.

¹⁷ A *compositio*, azaz elégtétel eredetileg a megölt emberért adott engesztelés volt. Béli Gábor: Magyar jogtörténet - A tradicionális jog. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 2000, 174. o.

¹⁸ Ivanits Viktor Miklós: i. m. 14. o.

¹⁹ Mezey Barna: Büntetőjog és szexualitás Magyarországon. A nemi bűncselekmények megítélésének változásai. 16-19. század, *Rubicon. Történelmi folyóirat* 6/98:31. o.

²⁰ i.m. 31. o.

2. A Csemegi-kódex (1878. évi V. tc.)²¹

A Csemegi-kódex XIV. fejezetében találhatók a szemérem elleni bűntettek és vétségek. Az erőszakos nemi közösülés (232. §) erőszakkal, fenyegetéssel kikényszerítve, és a sértett védelmére, akaratnyilvánításra képtelen állapotát kihasználva válhatott tényállásszerűvé; ennek passzív alanyaivá válhattak a nők korukra, erkölcsi magatartásukra tekintet nélkül. Viszont kiemelik, hogy ha egy nő „feszlett életű” és ellene könnyelmű ifjú követi el a cselekményt, akkor a büntetést enyhíteni kell. Ez a bűncselekmény házasságon kívül volt csak elkövethető. Angyal Pál így fogalmaz: „a közösülés a férjjel szemben a nőnek hitvestársi kötelessége, mit a férj erőszakkal is kikényszeríthet.”²² Ezzel a gyakorlati probléma az volt, hogy a házasság megszűnésének két formájáról (a felbontás és az ágytól és asztaltól való elválásról) a törvény csak a vagyoni viszonyok tekintetében rendelkezett, így még a büntetőjog-tudomány képviselői (Edvi Illés Károly és Angyal Pál) is amellett foglaltak állást, hogy még a házasság megszűnésének ilyen eseteiben sem valósulhat meg a bűncselekmény. Mégis, Angyal Pál felülvizsgálta álláspontját, és új megállapítást tett: „az ágytól elválasztott nő nemi szabadsága a válást kimondó ítélettel ismét teljes, [...] még a férjével szemben is”.²³ Az eljárás magánindítvánnyal volt indítható, amit nem lehetett visszavonni. Ellenben büntetethőséget megszüntető ok, ha az ítélet meghozatala előtt a sértett és a tettes házasságot köt. (240. §) Itt szintén megállapítható, hogy az elkövető és sértett legtöbbször ugyanazon településen éltek, vagyis egy szűkebb körből választott az elkövető áldozatot, akit többnyire közelebbről is ismert.²⁴

3. 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről²⁵

Ez a törvény az erőszakos közösülést a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűntettek című fejezetben (XV. fejezet) tárgyalja. Az elkövetési magatartások megegyeznek a

²¹ Gilányi Eszter: i. m. 76-77. o.

²² Gilányi Eszter: i. m. 76-77. o.

²³ Gilányi Eszter: i. m. 77. o.

²⁴ Baranya Megyei Levéltár, VII. 2. B. V. 4943/1885

²⁵ Gilányi Eszter: i. m. 77-78. o.

Csemegi-kódexben találhatóakkal, a passzív alany pedig bármely nő lehetett, aki nem élt házassági életközösségben a tettessel. Hasonlóság még, hogy ha az elsőfokú ítélet meghozatala előtt a sértett és a tettes összeházasodik, a büntetés korlátlan enyhítése lehetségessé válik.

4. 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről²⁶

Az erőszakos közöszlésre vonatkozó rendelkezéseket a XIV. fejezetben a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények között szabályozza a törvény. Az elkövetési magatartást az előző törvényekhez képest árnyaltabban határozza meg a törvény, így a cselekmény erőszakkal, élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel való kényszerítés, illetve a védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen állapot felhasználásával válik tényállásszerűvé. 1997-ig a passzív alany mindössze olyan nő lehetett, aki a tettessel nem élt házassági életközösségben, viszont az 1997. évi módosítás kiterjesztette a lehetséges sértettek körét²⁷: a férfiakra és a házassági életközösségben élő nőkre is; ezt az Európai Emberi Jogi Egyezmény 8. cikke szintén lehetővé teszi („a magán- és családi életbe való állami beavatkozást bűncselekmény megelőzése, illetve mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében”²⁸). Ezen felül megszüntette azt a korlátlan enyhítési lehetőséget is, ami a sértett és a terhelt házasságkötését jelentette.

5. A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről²⁹

A törvényhez fűzött jogalkotói indoklásból kiderül, hogy a változások hátterében egy olyan alkalmasabb és hatékonyabb fellépést eredményező szabályozás megalkotásának szándék állt, amely eleget tesz a nemzetközi kötelezettségeknek³⁰ és a hazai elvárásoknak is

²⁶ Gilányi Eszter: i. m. 78-80. o.

²⁷ Bővebben lásd: Gál István László: Az erőszakos közöszlés de lege ferenda, *Studia iuvenum*, 1.kötet, 2001, 257. o.

²⁸ Gilányi Eszter: i. m. 79. o.

²⁹ Gál István László: A nemi élet szabdsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, In: Új Btk. kommentár - 4. kötet, Különös rész, 10-20. o.

³⁰ A törvény indoklásában ezek a dokemntumok találhatók:

"- az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény (kihirdette: 1955. évi 34. törvényerejű rendelet),

jobban megfelel.³¹ Jelenleg hatályos büntető törvénykönyvünk a XIV. fejezetben a „A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények” cím alatt tárgyalja a nemi erkölccsel kapcsolatos deliktumokat.

A szexuális kényszerítés előző büntető törvényünk a kényszerítés egyik speciális eseteként rendelte büntetni, míg új törvényünk külön, önálló tényállásban szabályozza azt. Ez alapján, ha az erőszak nem volt megállapítható, mert a fenyegetés nem volt közvetlen, vagy nem élet, testi épség ellen irányult, akkor a magatartást szexuális kényszerítésként büntették. A passzív alanyok körében kiiktatták a megkötéseket, így bárki válhat e bűncselekmény sértettjévé. Két mozzanatról áll az elkövetési magatartás: eszközcselekménye a kényszerítés, célcselekménye pedig a szexuális tevékenység (456. § 27.). A bűncselekmény befejezetté válik az elkövetési magatartás tanúsításával. A szexuális kényszerítés a testi sértéssel valódi, míg a szexuális erőszakkal csak látszólagos halmazatban állhat.

A szexuális erőszak a korábbi törvény erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak tényállásait kívánta felváltani, ezen kívül magában foglalja a 37/2002. (IX. 4.) AB határozat által megsemmisített természet elleni erőszakos fajtalanítás tényállását is. A passzív alany szintén bármely ember lehet (életkortól, nemtől, elkövetőhöz való viszonyától függetlenül). Az elkövetési magatartásnak itt két fordulata van, amiből az első (197. § (1) szakasz a) pont) szintén két mozzanatban valósul meg: az eszköz cselekmény a kényszerítés, a célcselekmény pedig a szexuális cselekmény. A második fordulat (197. § (1) szakasz b) pont) mindössze a szexuális cselekményből áll. A bírói gyakorlat szerint a férfi és a nő nemi szervének közösülési szándékkal történő összeérintése már közösülésként értékelhető. Ellenben a gyakorlat által kialakított fogalomnak egyre kevésbé van jelentősége az új szabályozás miatt: „hiszen a szexuális cselekmény mint gyűjtőfogalom minden, a nemi vágy felkeltésére, kielégítésére vagy fenntartására irányuló magatartást bevon e fogalom körébe.”³² Sajátosnak mondható, hogy a bűncselekményt „szexuális erőszak” néven találjuk meg a

-182. számú ILO Egyezmény,
a Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyve,
az Európai Tanács gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális bántalmazás védelméről szóló
Egyezmény (a továbbiakban: Lanzarote Egyezmény),
2011/93/EU irányelv,
a nőkkel szembeni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló Egyezmény (a
továbbiakban: CAHVIO Egyezmény)."

³¹ 2012. évi C. törvény indoklása a Büntető Törvényről

³² Gál István László: i. m. 16. o.

törvényben, alapesete mégis erőszak nélküli deliktum. Az erőszak és a fenyegetés viszont elkövetési módként jelenik meg.³³

6. A nemi erkölcs elleni bűnözés megismerésének problémái³⁴

Ha vizsgálni kívánjuk a nemi erkölcs elleni bűnözésben érintett elkövetőket (és általuk magát a bűnözést), tudomásul kell vennünk azt az elengedhetetlenül fontos tényt, hogy az erre vonatkozó vizsgálatok adatait messzemenő óvatossággal és gondossággal szabad csak kezelni. Hiszen értelemszerűen elítélteken történik a vizsgálat, és a bűncselekmények e területén kiemelkedően magas rejtve maradással kell számolnunk.

Először is a sértett felfogásától és akaratától függ, hogy a történéseknek milyen a megítélése. Márészt akadály lehet természetesen, ha az elkövetőt nem lehet azonosítani, elfogni. Ezen belül is további nehézség, ha nem mindenki tekintetében lehet eredményes a bizonyítás, vagy esetleg lényeges eljárási szabályt sértettek meg. További akadály, ha az elítélt nem működik együtt a kutatókkal részben azért, mert még mindig tagadják bűnösségüket.³⁵ Ahogy már más kutatások kapcsán is beszéltünk róla: a feljelentések elmaradása szintén hatalmas hátrányt jelent az ügyek felderítésének és kutatásának területén egyaránt. A hazai felmérésben³⁶ a következő okokat sorolták fel a probandusok, mint a feljelentés elmaradásának indokai: az elkövetőhöz való személyes viszony; a cselekmény vagy az okozott sérelem csekély fokára hivatkozás; a nyomozó hatóság munkájának kifogásolása³⁷; az áldozat a bizonyítást kilátástalannak találta³⁸. Ezen felül előfordult olyan eset is, ahol a vizsályt -megkerülve a hivatalos eljárást- a felek maguk rendezték közvetlenül egymással.

Korinek László erre vonatkozó magyarázatában általánosabb okokat találunk. A feljelentések elmaradásának meghatározó oka a „kettős morál” alkalmazása, ami azt jelenti, hogy egy adott cselekményt a környezet különbözően fog megítélni attól függően, hogy az

³³ Mészáros Ádám: Észrevételek az új Büntető törvénykönyvről szóló Előterjesztés egyes rendelkezéseihez, Jog- és politikatudomány folyóirat VI. évfolyam 2012/1-2. szám, 34. o.

³⁴ Korinek László: Kriminológia II. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 232-237. o.

³⁵ Sampson, 1994, 7. o.

³⁶ A már említett vizsgálat: Korinek László: Kriminológia II. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 233-234. o.

³⁷ erről bővebben: Ibolya Tibor: Egy erőszakos közöszülés nyomozása és annak tulajdonságai, Rendészeti Szemle, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium folyóirata, 2010. vol. 58. no. 3, 107-117. o.

³⁸ erről bővebben: Kovács Gyula: Az erőszakos közöszülés szakértői bizonyítása, Magyar Rendészet, 2011. vol. 11. no. 4, 110-120. o.

elkövető rokon, barát, munkahelyi főnök, vagy pedig teljesen idegen személy. Egészen az 1997-es törvény módosításig ezt a felfogást erősítette az a büntetőtörvényi szabályozás is, amely szerint a házassági életközösségen belül történt szexuális erőszak nem büntetendő.

Az, hogy még elfogadhatónak vagy kriminálisnak tartható egy szexuális közeledés bonyolult kérdés, hiszen a közeledés határai gyakran elmosódnak, ami szintén a kettős morálnak tudható be. Ilyen „határesetekben” szokványos jelenségnek mondható, hogy a sértettnek különösen nagy a hajlandósága az ügyön való túllépésre. Ennek mozgató rugói több tényezőtől állnak: a sértett szeretné elkerülni a társadalmi előítéletek miatti megbélyegzést; a velük közeli kapcsolatban állókat nem szeretnék bűnözővé nyilvánítani; és a történetek miatti esetleges önvád.

Szintén gyakori jelenség, hogy az áldozat környezetének mércéjét használja ahhoz, hogy értelmezze a történeteket, tehát utólagosan átértelmezi az eseményeket, és az átvett mérce szerint definiálja azt.

Egyes amerikai tanulmányok rámutattak ³⁹ : az általános áldozat-megkérdezésekkel nem lehet hiteles információkat szerezni a szexuális sértetté válásról, így olyan speciális eszközökre van szükség, amelyek kifejezetten olyan köznapi életben előforduló más szexuális viselkedésmódokra kérdeznek rá, amelyek így elrugaszkodnak a törvénykönyvben megfogalmazott tényállásoktól; hiszen a sértettek nem jogi kategóriákban fogalmazzák meg a történeteket, hanem a cselekményt mesélik el.

³⁹ Samuels - Chaiken, 2000

IV. A kutatás

1. A látens bűnözés forrásai és vizsgálati módszere ⁴⁰

Ha a bűnözés mértékét szeretnénk megismerni, szükségszerű szétbonatnunk azt az ismertté vált bűnözés mérésére (aminek egyik forrása a bűnügyi statisztika), és az össz-bűnözés becslésére. Az össz-bűnözés és az ismertté vált bűnözés kapcsolatát Korinek László a következőképpen fogalmazza meg: „ezt a tengerben úszó jéghegyhez szokásos hasonlítani, amelynél a víz alatti részhez (az ismeretlenül maradt bűnözéshez) csak becslési eljárásokkal tudunk közelebb jutni”. Az ilyen becslési módszerek közül a legismertebb a látens bűnözés vizsgálati módszere. A bűnözés megismerésének három eljárási típusa van, amivel megközelítőleg pontos információkhoz juthatunk: a kísérlet, a résztvevő megfigyelés, és a megkérdezés. Mi, ez utóbbit helyezzük vizsgálatunk fókuszpontjába.

A megkérdezés azt jelenti, hogy szóban vagy írásban egy kérdőív segítségével a reprezentatív módon válogatott lakossági mintának kérdéseket tesznek fel az adott témával kapcsolatban, ami így lehet: tettes-megkérdezés, áldozat-megkérdezés, informátor-megkérdezés. Tovább szűkítve a kört, mi az áldozat-megkérdezéssel foglalkozunk a továbbiakban. Ez a módszer alkalmas arra, hogy a lehető legpontosabban adjon képet a feljelentések elmaradásainak okairól, valamint a bűnözés viktimológiai vonatkozásairól, hiszen itt maga a sértett az, aki beszámol az őt ért cselekményekről.

Számolni kell viszont bizonyos tényezőkkel, amik rontják a megkérdezés módszerének hatékonyságát. Ilyen tényezők: nem sikerül meggyőzni a megkérdezettet az anonimitásról, emlékezeti hibák, a szóródó műveltségi színvonal, a kapott adatok igazságtartalmát nehéz ellenőrizni, a minta reprezentatív jellege, verbalizációs nehézségek, stb. . Már elfogadott vizsgálati technikának számít a közvéleménykutatás-szerű vizsgálat, ezen belül is a „victim survey” (áldozati vizsgálat), aminek célja, hogy információkat

⁴⁰ Korinek László: A bűnözés visszatükröződése. Látens bűnözés, bűnözésábrázolás, félelem a bűnözéstől, 75-81. o., In: Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévai Miklós: Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll, 1996

nyerjük: „az összбүнözés becsült mértékéről, elolszlásáról, fejlődéséről; az áldozatról, áldozattá válásáról, ennek kockázatáról; a biztonságérzetről, az elszenvedett jogsértés anyagi, erkölcsi, pszichikai káiról, stb.”⁴¹ A modern látens бүнözési vizsgálatoknak köszönhetően több fogyatékosága is napvilágra kerülhetett a hivatalos бүнügyi statisztikáknak. Ilyen fogyatékoságnak tudható be, hogy a feljelentések nagyobb része a lakosság részéről érkezik, azaz „amit a lakosság nem enged fel a hatóság szankcionális szintjére, az lesz a látens бүнözés egyik jelentős tömege”.⁴² Egy másik hiányosság, amire szintén rámutatott a vizsgálat, az a hatósági szelekció, vagyis a hatósági szervek bizonyos szempontok és saját mérlegelésük alapján van, hogy válogatnak az ügyek között és egyes esetekben nem is indítanak nyomozást.

A látens бүнözési vizsgálatok legfontosabb eredményei között lehet felmutatni a következő megállapításokat: bővültek a kriminológiai ismeretek a prekriminális helyzetekről (mint az iskolakerülés); alapvetően nem igaz az a felosztás, hogy a társadalmat két csoportra lehet osztani: „бүнözőkre” és „nem бүнözőkre”; a motívumstruktúra megismerése és az áldozat-megkérdezések eredményei jelentősen hozzájárultak a kriminológia és a viktimológia ismerettárának jelentős bővüléséhez; szintén kiemelkedően hozzájárult ahhoz, hogy a бүнүldöző szervek erőforrásai jobban legyenek felhasználva; nem utolsó sorban pedig felhívták a figyelmet ezeknek a бүнүldöző szerveknek a különböző szervezeti és működési diszfunkcióira.

Összegeznünk kell az áldozati megkérdezések jelentősebb eredményeit is. A megkérdezettek válaszaiból kiderült, hogy kétszer annyi jogsértést szenvedtek el, mint amennyi eljutott a feljelentésig, és amíg a köztudatban az él, hogy a бүнözés egyenlő az erőszakos бүнцselekményekkel, addig valójában a бүнцselekmények nagyobb hányadát a lopás, a betörés, és a dologrongálás teszi ki. Arra is fény derült, hogy az áldozattá válás lehetősége sem egyenletes, így a struktúra, nem, kor, családi állapot, településtípus, foglalkozás mind meghatározza, hogy kiknek nagyobb az esélye a viktimizációra. A következő megállapítás a feljelentéshez kapcsolódik, miszerint a feljelentés attól függ, hogy az áldozat a károkat és sérüléseket milyen mértékben tudta feldolgozni. A magas látenciájú jogsértések közös jellemzője, hogy nincs sértett, aki határozná a feljelentésről. Ilyen бүнцselekmények a kábítószer-, gazdasági, közlekedési, nemi бүнцselekmények és a magzatelhajtás. Akik alacsonyabb jövedelemmel, presztízzsel rendelkeznek, gyakrabban válnak erőszakos cselekmények áldozatává, míg a magasabb rétegek közé tartozók inkább

⁴¹ Korinek László: i. m. 77. o.

⁴² Korinek László: i. m. 77. o.

vagyon elleni bűncselekményekkel találkoznak. A nők, idősek és a kevésbé tehetősök jobban félnek attól, hogy áldozatokká válnak (félelmi paradoxon), és azok, akik jobban félnek, a rendőrség munkáját jobbnak találják. Minél távolabb történik egy bűncselekmény földrajzilag, társadalmilag, annál nagyobbak ítéleik meg a megkérdezettek a bűnözést

2. Korinek László: A szexuális viktimizáció összefüggései⁴³

Röviden szükséges beszámolnunk Korinek László tanulmányáról (Korinek László: A szexuális viktimizáció összefüggései, 2004), ami egyrészt lényeges összefüggéseket tárt fel a szexuális viktimizáció terén, másrészt az ugyanebben a témában végzett kutatásunk alapjául is szolgált egyben.

A felmérés célja az volt, hogy a társadalom nemi önismeretét bővítse, adatokat szolgáltatson a mítoszok eloszlatásához és a kérdéskör nyíltabb megvitatásához, végül pedig, a jövőbeli sértetteket buzdítsa, hogy bátrabban forduljanak tanácsadó, segítségnyújtó szervezetekhez, bűnüldöző hatóságokhoz.

Az adatgyűjtést 2001 április-májusában Freiburgban, 2002 márciusában pedig Pécsen végezték el azonos kérdőívek használatával⁴⁴, amelyek hat oldalon keresztül tartalmazták a kérdéseket; összesen huszonkettőt. A probandusok anonim módon, maguk töltötték ki a kérdőíveket.

Freiburgban 309, Pécsen 362 hallgató nő töltötte ki a kérdőívet. Bár akadnak különbségek, amire életkorbeli, eltérő beállítódási- és viselkedési minta, esetleges tradicionálisabb életvezetési szokások, feltételezett gazdasági különbségek adnak magyarázatot, mégis megállapítható, hogy a két minta messzemenően összehasonlítható.

A freiburgi hallgató nők 90,7%-a, a pécsi hallgató nők 80,8%-a számolt be nem óhajtott eseményről. Ezen abúzusokat súlyosságuk szerint kategorizálva a kevésbé súlyos atrocitások áldazatai: 78,5% (63,6%), a közepesen súlyos cselekményeké: 73,3% (64,7%), a legsúlyosabb deliktumok elszenvedői pedig: 12,5% (10,2%). Összeségében a freiburgi hallgató nők gyakrabban estek áldozatul.

A pécsi mintát két csoport alkotta: 191 leendő pedagógus és 171 leendő jogász. A pedagógus hallgatók ellen jelentősen gyakoribb volt az elkövetések száma. Ennek egyik oka lehet, hogy ők nagyrészt diákszállón éltek, aminek atmoszférája több alkalmat teremthet az

⁴³ Korinek László: A szexuális viktimizáció összefüggései, Ferencz Zoltán-émlékkönyv 2004, 155-173. o.

⁴⁴ A kérdőív ősforrása: Koss és Oros (1982) által használt kérdésstruktúra, melyet Krahé és munkatársai (1999) módosítottak és modernizáltak.

áldozattá váláshoz. A másik ok a különböző viselkedés mintákban keresendő. A csoport analízis során kiderült, hogy a jogász hallgatók nemcsak kevesebb alkalommal, hanem kevésbé súlyos cselekmények áldozatává váltak a leendő pedagógusokhoz képest.

Az elkövetőhöz való viszony vizsgálatának eredményeivel sikerült alátámasztani azt a szakirodalom által már sokszor tett megállapítást, hogy a szexuális bűnelkövetők leginkább az áldozat közvetlen szociális környezetéből származnak. „Minél súlyosabbak a bűncselekmények, annál valószínűbb, hogy az elkövető és az áldozat egymást többé kevésbé jól ismerik, sokszor egymással (tartós) kapcsolatban élnek.”⁴⁵

A következő megállapítás szerint a korábban szexuális tapasztalattal nem rendelkezők viszonylag alacsonyabb viktimizációs aránnyal rendelkeznek, a korábban már konszenzuális szexuális kapcsolattal rendelkezők ehhez képest inkább váltak érintetté az áldozattá válásban, ezen belül is a súlyosabb cselekmények tekintetében.

Az áldozatok feljelentéssel kapcsolatos magatartásának eredménye feltűnően alacsony értéket mutat. Az összes áldozati esemény 2,3%-át jelentette fel a sértett, vagy annak megbízottja, míg azok közül, akik erőszakos közönség áldozatai lettek egy sem tett feljelentést.

Végezetül a következő releváns összefüggések kerülnek megállapításra (a teljesség igénye nélkül a főbb pontokra fókuszálva). Mindkét városban a leggyakoribb események a kevésbé súlyos kategóriába sorolhatóak. Ehhez képest a súlyos deliktumokat a tartós kapcsolatban élő nők ellen követték el. A köztudatban élő mítosz, hogy az erőszakos közönség tettesei általában teljesen idegen férfiak, alapvetően nem igaz. Az egyéb bűncselekményeknél általában a bagatell ügyek maradnak rejtve, míg a szexuális viktimizációnál pont a súlyos esetek kerülnek elhallgatásra.

3. A felmérés⁴⁶

Az adatgyűjtést 2014 októberében végeztük karunk jogász és jogi asszisztens hallgatóinak közreműködésével. Az összesen 60 kérdőív kitöltői közül 15 jogi asszisztens és 45 jogász hallgató volt. A kérdőíveket szemináriumok után osztottuk ki a probandusok között, amit anonim módon, saját maguk töltöttek ki. A kérdőív hat oldalon keresztül

⁴⁵ Korinek László: i. m. 163. o.

⁴⁶ Felmérésünket Korinek László: A szexuális viktimizáció összefüggései című tanulmányában használt kérdőív szerint készítettük el, az ő elemzési szempontjait követve elemeztük azt, végül a tanulmányában található eredményeket összevetettük sajátunkkal.

tartalmazta a kérdéseket. Hogy minél több adatot nyerjünk a különböző szexuális magatartásformákról, ahhoz szükséges a kérdések tartalmi differenciálása, vagyis a csekélyebb súlyú cselekményektől a súlyos deliktumokig terjedő skálán a lehető legkülönbözőbb magatartásformákat fel kell sorakoztatni.

A kérdések között találunk lazán körülírt eseteírásokat is. Ez azért lényeges, mert a probandus így maga dönti el saját mércéje és mérlegelése szerint, hogy az az esemény, amit átélt, okozott-e számára olyan szubjektív kárt, ami indokolja, hogy a kérdőívben ezt jelezze.

4. A kérdőív

A kérdőív felépítése megegyezik Korinek László 2002-ben végzett kutatásához használt kérdőívvel, így a következőkben az általa alkalmazott struktúra menetét követve fogjuk elemzésünket elvégezni.

Kérdőívünk címe így szintén a „Kérdőív a nem szabad akaratból létesült szexuális kapcsolatok felmérésére” nevet kapta.

A legelső oldalon a válaszoló technikai információkat talál, ahol egyben az adatgyűjtés önkéntessége és anonimitása is kiemelésre kerül. Ezt követik a szocio-demográfiai változók rögzítése, vagyis a megkérdezettek életkorára, állampolgárságára, vallására, családi állapotára, háztartására, megélhetésére, felsőoktatási intézményére és karára kérdez rá a kérdőív. A második oldalon ismét egy bevezető szöveget talál a probandus, ami felhívja a figyelmet a lehetséges áldozattá válás sokféleségére, majd egy felszólítás következik a következő 22 kérdés őszinte és nyílt megválaszolására. A kérdésekből 20 a nem óhajtott szexuális tapasztalatokra terjedt ki.

A legelső kérdés arra kíváncsi, hogy a hallgatónőnek volt-e már konszenzuális szexuális kapcsolata, és ha igen, akkor az a petting vagy pedig a közösülés kategóriájába sorolható-e.

A második kérdés a „Történt-e már Önnel olyan, hogy egy férfi félreértette, hogy Ön milyen mértékben kíván vele szexuális kapcsolatot teremteni?” egy komplikáltabb összefüggést szeretne tisztázni. Ez egyszerre kívánja felmérni a téma “metakommunikációs bonyolultságában a megkérdezettek tájékozottságát, szexuális tapasztalatait, és ezen túlmenően a hölgy esetleg járatlanságát, naivitását.”⁴⁷

A harmadik kérdéstől kezdődően a nem óhajtott szexuális tapasztalatokkal kapcsolatos kérdéseket találjuk. A legtöbb ilyen cselekmény megvalósítása többségében büntetendő

⁴⁷ Korinek László: i. m. 158. o.

cselekmény. A kérdés a következőképpen épül fel: először tisztázni kell, hogy a válaszadóval történt-e ilyen cselekmény. Ha igen, akkor az elkövető-sértett viszony vizsgálata következik négy csoport felajánlásával, ahol a négy csoport: 1.) a (volt) férjem/ barátom/tartós kapcsolatomban; 2.) barátom vagy munkatársam; 3.) ismerős (például egy diszkóban); 4.) ismeretlen férfi.

Ellenben a 16-os és 17-es kérdéseknél kivételt kell tenni, ugyanis itt a diáklányok főnökükkel, egyetemi oktatójukkal való szexuális tapasztalatáról érdeklődtünk, így szükségszerű az elkövetők csoportjainak módosítása.

Ahogy beszéltünk már róla: a vizsgált viktimizációnak kellően széles skálát kell megmutatnia, hogy megjelenjenek a kisebb súlyú cselekmények (például molesztálás) és a legsúlyosabb deliktumok (szexuális erőszak) is egyaránt. Így a következő magatartásformákat találjuk meg a kérdőívben: nem óhajtott közösülés (félrevezetéssel vagy megállíthatatlanul „felizgult” férfival, fenyegetéssel); fenyegetéssel csókolózás, petting; közösülés leitatott vagy drog által kábított állapotban; és ugyanez kísérlete; szexuális erőszak kísérlete ⁴⁸; természetelleni fajtalanság kísérlete; tapogatás; exhibicionizmus; munkahelyi főnök, egyetemi oktató által zsarolással; jutalom kilátásba helyezésével kikényszerített nemi kapcsolat; stalking, telefonon, interneten és utcai megfigyeléssel; követéssel.

5. A felmérés reprezentativitása

Kérdőíveinket (ahogy már írtuk) 60 hallgató töltötte ki, ebből 15 jogiasszisztens és 45 jogász hallgató. Így meg kell állapítanunk már az elején, hogy felmérésünk nem mondható reprezentatívnak, de a vizsgálat során segítségünkre lesz a jelentősebb összefüggések felderítésében, így az elemzéssel folytatjuk a továbbiakban. A zárójelben található értékek a 2004-es felmérés pécsi hallgatónőkre vonatkozó eredményeit mutatja.

A szocio - demográfiai változókat megvizsgálva ezeket az értékeket kaptuk: a megkérdezettek átlagéletkora 19 év (21 év) ⁴⁹, 25%-uk (10,2%) élt hosszútávú kapcsolatban hajadonként.

A vallást nézve: 63,6% (56,5%) közöttük katolikus, 13,3% (16,8%) református 1,7% (nincs adat) evangélikus volt, 6,7% (4%) tartozott más felekezethez, és 15 % (22,7%) tartotta

⁴⁸ Korinek László tanulmányában még az erőszakos közösülés kifejezést használta az akkori hatályos jog szerint, amit ahol lehetett a 2012. évi C. törvény szerinti szexuális erőszak fogalmára írtunk át.

⁴⁹ "Korábbi adatok arról tudósítottak, hogy az erőszakos közösülés esetén az átlag a 21. életév illetve környéke, a 17-19 évesek csoportja pedig felülreprezentált." Váradi Erika- Kerekes Viktória: i. m. 551. o.

magát felekezeten kívülnek.

Összesen 56,7% (31,6%) a szüleivel, 20% (54%) lakóközösségben/kollégiumban élt, 13,3 % (4,4%) volt egyedülálló, 10% (4,6%) pedig házastársával/élettársával élt egy háztartásban.

A megélhetést tekintve 90% (92,1%) élt kizárólag más eltartásában, a további 10% (7,9%) pedig kizárólag saját jövedelméből tartja fenn magát.

A legtöbben 80% (71%) már rendelkeznek konszenzuális szexuális tapasztalatokkal, 16,7% (16,8%) viszont nem rendelkezik ezekkel, valamint 3,3% (12,2%) jelezte, hogy csókolózás és/vagy petting már történt.

6. Áldozati cselekmények

A megkérdezett pécsi hallgatók összesen 78,3%-a (80,8%) vált egy, vagy több nem óhajtott cselekmény elszenvedőjévé.

A lehetséges cselekményeket három kategóriába sorolhatjuk súlyosságuk mértéke szerint.

Ahol a férfi olyan dolgokat mondott, amiről később kiderült, hogy nem úgy gondolja 6,7% (6,2%), találkozót kért nemleges választ nem akceptálva 20% (24%), zaklatta szexuálisan telefonon 11,7% (19,7%), zaklatta interneten, mobiltelefonon keresztül 25% (17,7%), követte (stalking) az áldozatot 31,7% (43%), próbált kapcsolatba lépni az áldozattal 26,7% (23,6%), ezeket az enyhébb kategóriába soroljuk, ami összesen 20%-a a nem óhajtott cselekményeknek.

A közepesen súlyos események előfordulása gyakoribb (50%); közöttük már találunk büntetőjogilag releváns cselekményeket is. A nemi aktusra alkohollal vagy kábítószerrel rávett áldozatok száma 3,3% (5,6%), a szexuális erőszak kísérletét alkohol vagy kábítószer hatása alatt az áldozatok 28,3%-a (19,2%) ellen követték el, és az exhibicionizmus/maszturbálást 16,7% (41,1%) jelezte. Ez a három eset egyben büntetendő cselekmény is. Ebbe a csoportba tartozik még a büntetőjogi relevanciával nem rendelkező olyan nemi aktus, ahol a férfit már kilátástalan volt megállítani 5% (12,5%), a verbális fenyegetés 5% (6,5%), és a petting, ami verbális fenyegetéssel társult, 20% (21%).

A legsúlyosabb csoportba sorolando cselekmények mindegyike deliktum. Ahhoz, hogy ezeket meghatározhassuk, Korinek László szerint több lépcsőben redukálni kell a nyert adatokat, vagyis elhagyjuk az alkohol vagy kábítószer hatása alatt elkövetett cselekményeket, az exhibicionizmust, és a szexuális érintések nehezen értékelhető eseteit, így nagyobb

valószínűséggel kapjuk azon események számát, ahol valóban büntetőjogilag releváns cselekmények történtek. Így összesen 8,3%-a a cselekményeknek bűncselekmény is egyben, ami csak 1,9%-al kevesebb, mint a 2004-es eredmény. Ezen cselekmények közül a szexuális erőszak kísérlete erőszakkal, vagy fenyegetéssel valósult meg a legnagyobb gyakorisággal, pontosan 8,3%-al, de előfordult még: más erőszakos szexuális cselekmény 1,7%-al; petting kísérlete erőszakkal fenyegetéssel 3,3%-al; petting erőszakkal vagy fenyegetéssel 1,7%-al.

7. Az elkövetőhöz való viszony

A felmérés szempontjából különösen nagy relevanciával bír a sértett-elkövető viszony megismerése, így a következőkben a négy elkövető csoport tettessé válásának gyakoriságáról adunk adatokat.

Elsőként a barát, férj, volt barát, volt férj kategóriát vizsgáltuk. Itt a leggyakoribb cselekmény elkövetőjeként akkor került elő ez a csoport, amikor részükről olyan kapcsolatfelvétel történt, amit a másik fél nem óhajtott (8,3%), ezt követte egyenlő százalékban (6,7-6,7%) az exhibicionista cselekmény és a verbális fenyegetéssel történő petting, majd végül a félreértett mértékű szexuális kapcsolat (5%). (Éles ellentét fedezhető fel ezzel a 2004-es adatokkal szemben, ahol a legnagyobb esetben a tartós kapcsolatban élő partner más cselekmények során válik elkövetővé: 66,7%-ban „mivel kilátástalan volt megállítani”; verbális fenyegetés 40,9%-ban fordult elő, ez pettingnél 30,9%; végül 22,7% számolt be „olyan tartalmú pozitív dolgokat, ígéreteket állít, amiket nyilvánvalóan nem úgy gondolt”.)

A következő a „barátom vagy munkatársam” csoport. Ebből az elkövetői csoportból a legtöbben találkozót kértek úgy, „hogya az arra adott nemleges választ nem akceptálták” (11,7%). Nem sokkal marad el a szexuális erőszak kísérlete alkohol vagy drogok hatása alatt (10%). Végül 8,3% értette félre, hogy a nő milyen mértékben szeretne szexuális kapcsolatot teremteni vele.

Az ismerősök körében a leggyakrabban a félreértett mértékű szexuális kapcsolatteremtés szerepel 16,7%, ezt követi 13,3%-al a nem óhajtott kapcsolatfelvétel, végül a súlyosabb, erőszakos közöszlés kísérlete alkohol vagy kábítószer segítségével következik 10%. Ezen kívül 8,3-8,3%-ban történt petting verbális fenyegetéssel, és találkozó kérése nemleges választ el nem fogadva.

Az utolsó csoportban, ahol a nők számára ismeretlenek a férfiak, a legtöbb esetben kisebb súlyú cselekményekről beszélhetünk. A leggyakrabban az elkövetők követték

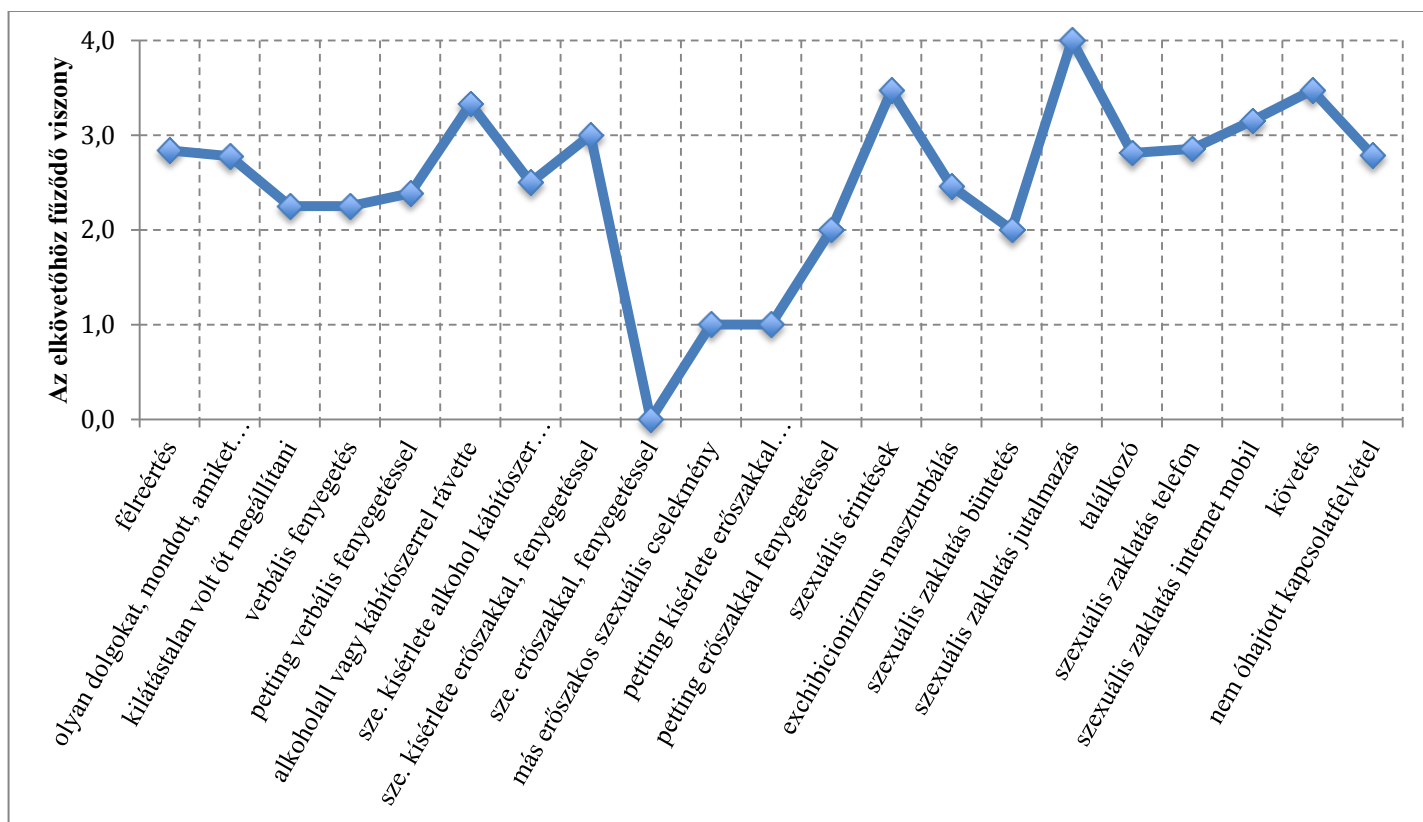
áldozatukat 21,7%, de szintén gyakoriak voltak a szexuális érintések 18,3%, és a nem óhajtott kapcsolatfelvételek 10%. 13,3%-uk interneten, mobilon zaklatta, és 11,7%-uk értette félre a szexuális kapcsolat mértékét.

Korinek László megállapítására utalva: ezek a bűncselekmények különösen alkalmasak arra, hogy olyan férfiak legyen az elkövetők, akik ismeretlenek az áldozatok számára.

A korábbi felmérés igen magas százaléku előfordulást mutat az idegenek által elkövetett cselekmények tekintetében, amihez képest a 2014-es kérdőív eredményei igen csekélyek, mégis a leggyakoribbak - 36,5% - az idegenek által elkövetett cselekmények voltak.

1. számú ábra

Nem óhajtott (büntetendő) szexuális kontaktusok és az áldozat - elkövető kapcsolata (saját és Korinek László eredményeinek összehasonlítása)

1 = partner; 2 = barát/munkatárs; 3 = ismerős; 4 = ismeretlen férfi

8. Az áldozatok feljelentéssel kapcsolatos magatartása

Az áldozatok feljelentéssel kapcsolatos magatartásáról szintén szükséges beszámolni. A 2014-es kérdőívben felsorolt büntetőjogi relevanciával bíró cselekmények ellen egyetlen egy feljelentés sem érkezett sem az áldozatok, sem azok megbízottja részéről. A 2004-es eredmények hasonlóan rossz tendenciát mutatnak: összesen 2,3%, azaz kilenc sértett tett feljelentést, de ezek közül is a legsúlyosabb deliktumok hiányoznak, tehát a tíz nő közül, akik erőszakos közösülés áldozatai lettek, egy sem tett feljelentést.

A felmérésünk erre vonatkozó adatait vizsgálva ismét hivatkoznunk kell annak reprezentatív jellegének hiányára. Valóban lényegesen kevesebb büntetendő cselekményt követtek el a 2014-es felmérés szerint, de a csekélyebb számok mellett is feltűnő, hogy egyetlen deliktumot sem jelentettek a hatóságok felé, aminek okait vizsgálni szükséges.

Korinek László tanulmányaiban több megállapítást is tesz, ami a felmérésünk tekintetében iránymutatásként tud szolgálni ezen okok feltérképezéséhez (erről bővebben: 2.6 A nemi erkölcs elleni bűnözés megismerésének problémái). Felhívja a figyelmet, hogy a feljelentések alacsony aránya (vagy abszolút hiánya) nem csak Pécsen figyelhető meg, hanem más vizsgálatok is hasonló eredményre jutottak.

1. táblázat

Szexuális erőszakkal kapcsolatos tapasztalatok gyakorisága női egyetemista megkérdezettek körében, saját és Korinek László felmérésének összehasonlítása (adatok %-ban)

Nem óhajtott (büntetendő) szexuális kontaktusok		Saját kutatás, 2014 (%)						Korinek László kutatása, 2004, Pécs (%)					
		total	B	M	I	F	ké	total	B	M	I	F	ké
1	félreértés	26.7	5.0	8.3	16.7	11.7	2.8	31.6	22.9	22.0	53.2	17.4	2.6
2	olyan dolgokat, mondott, amiket nem gondolt	6.7	3.3	1.7	5.0	5.0	2.8	6.2	22.7	36.4	27.3	13.6	2.3
3	kilátástalan volt őt megállítani	5.0	3.3	0.0	1.7	1.7	2.3	12.5	66.7	19.0	14.3	2.4	1.6
4	verbális fenyegetés	5.0	3.3	0.0	1.7	1.7	2.3	6.5	40.9	36.4	22.7	13.6	2.4
5	petting verbális fenyegetéssel	20.0	6.7	3.3	8.3	3.3	2.4	21.0	30.9	29.4	41.2	4.4	2.2
6	alkohollal vagy kábítószerrel rávette	3.3	0.0	0.0	3.3	1.7	3.3	5.6	11.1	11.1	61.1	16.7	2.8
7	sze. kísérlete alkohol kábítószer hatása alatt	28.3	3.3	10.0	10.0	3.3	2.5	19.2	7.9	31.7	68.3	19.0	2.8
8	sze. kísérlete erőszakkal, fenyegetéssel	8.3	1.7	0.0	1.7	3.3	3.0	5.4	5.9	23.5	35.3	35.3	3.0
9	sze. erőszakkal, fenyegetéssel	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.8	33.3	22.2	11.1	33.3	2.4
10	más erőszakos szexuális cselekmény	1.7	1.7	0.0	0.0	0.0	1.0	2.0	42.9	0.0	14.3	42.9	2.6
11	petting kísérlete erőszakkal fenyegetéssel	3.3	3.3	0.0	0.0	0.0	1.0	4.8	23.5	5.9	29.4	41.2	2.9
12	petting erőszakkal fenyegetéssel	1.7	1.7	0.0	1.7	0.0	2.0	2.0	71.4	14.3	0.0	14.3	1.6
13	szexuális érintések	23.3	1.7	1.7	6.7	18.3	3.5	32.9	3.6	8.2	32.7	70.9	3.5
14	exhibicionizmus maszturbálás	16.7	6.7	5.0	3.3	6.7	2.5	41.1	7.2	4.3	4.3	87.1	3.7
15	szexuális zaklatás büntetés	1.7	0.0	1.7	0.0	0.0	2.0	4.0					
16	szexuális zaklatás jutalmazás	1.7	0.0	0.0	0.0	1.7	4.0	5.1					
17	találkozó	20.0	0.0	11.7	8.3	6.7	2.8	24.0	7.1	28.6	53.6	27.4	2.9
18	szexuális zaklatás telefon	11.7	1.7	3.3	1.7	5.0	2.9	19.2	3.0	4.5	14.9	83.6	3.7
19	szexuális zaklatás internet mobil	25.0	3.3	3.3	1.7	13.3	3.2	17.7	1.6	1.6	27.9	75.4	3.7
20	követés	31.7	3.3	0.0	6.7	21.7	3.5	43.0	2.1	1.4	8.3	93.8	3.9
21	nem óhajtott kapcsolatfelvétel	26.7	8.3	0.0	13.3	10.0	2.8	23.6	5.3	11.8	47.4	50.0	3.3
22	könnyű áldozatok (csak Σ 2, 17,18,19,20,21)	20.0	20.0	20.0	36.7	61.7	3.0	63.6	6.2	18.7	39.1	81.8	3.3
23	közepesen súlyos áldozatok (legkev. Σ 3,4,5,6,7,13,14)	50.0	25.0	20.0	35.0	36.7	2.7	64.7	23.6	22.3	39.7	72.5	2.7
24	súlyos áldozatok (legkev. Σ 8,9,10,11,12)	8.3	8.3	0.0	3.3	3.3	2.1	10.2	16.7	16.7	30.6	36.1	2.5
25	büntetőjogilag releváns összes (Σ 6,7,8,9,10,11,12,14)	33.3	18.3	15.0	20.0	15.0	2.5	51.7	10.4	16.4	32.8	70.5	2.7
26	büntetőjogilag releváns alkohol nélkül (Σ 8,9,10,11,12,14)	8.3	15.0	5.0	6.7	10.0	2.3	43.8	9.0	7.7	10.3	81.3	2.7
27	büntetőjogilag releváns exhibicionizmus nélkül (Σ 6,7,8,9,10,11,12)	33.3	11.7	10.0	16.7	8.3	2.5	26.3	11.8	26.9	59.1	23.7	2.6
28	büntetőjogilag releváns alkohol, exhibicionizmus nélkül (Σ 8,9,10,11,12)	8.3	8.3	0.0	3.3	3.3	2.1	10.2	16.7	16.7	30.6	36.1	2.5
29	szexuális kényszerítés (10,11)	3.3	5.0	0.0	0.0	0.0	1.0	5.1	22.2	5.6	27.8	44.4	2.8
30	szexuális erőszak kísérlete (8)	8.3	1.7	0.0	1.7	3.3	3.0	5.4	5.9	23.5	35.3	35.3	3.0
31	szexuális erőszak kísérlete incl. alkohol (7,8)	31.7	5.0	10.0	11.7	6.7	2.6	21.5	7.9	30.3	64.5	19.7	2.9
32	szexuális erőszak (9)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.8	33.3	22.2	11.1	33.3	2.4
33	szexuális erőszak inc. alkohol (6,9)	5.0	0.0	0.0	3.3	1.7	3.3	7.3	15.4	15.4	42.3	19.2	2.6

Total: összesített gyakorisági hányad

B: az áldozattal tartós kapcsolatban élő barát/férj mint elkövető; **M:** barát/munkatárs; **I:** ismerős;

F: ismeretlen férfi

ké = az elkövető ismeretségére vonatkozó adatok középértéke;

1 = partner; 2 = barát/munkatárs; 3 = ismerős; 4 = ismeretlen férfi

sze. = szexuális erőszak

incl. = beleértve, hozzászámítva

9. Következtetések

Az áldozati cselekmények tekintetében a következő megállapítások tehetőek meg. Az összes elkövetett cselekményt tekintve a leggyakoribbak a közepesen súlyos kategóriába sorolhatóak voltak (50%). Viszont az egyes bűncselekményeket nézve az öt leggyakoribb cselekmény: 31,7%: követés; 28,3: szexuális erőszak kísérlete alkohol, vagy kábítószer hatása alatt; 26,7% - 26,7%: félreértés, és a nem óhajtott kapcsolatfelvétel; 25%: szexuális zaklatás interneten, vagy mobiltelefonon; 23,3%: szexuális érintések. A 2004-es felmérésben ezzel a rangsorral találkozunk: 43%: követés; 41,1%: exhibicionizmus/maszturbáció; 32,9% szexuális érintések; 31,6%: félreértés; 24%: találkozó. Mindkét felmérésben ugyanazokat a cselekményeket látjuk az első öt helyen egy kivétellel: a mi felmérésünkbe bekerült a második leggyakoribb cselekményként a szexuális erőszak kísérlete alkohol, vagy kábítószer hatása alatt. Ez azért érdekes, mert amíg a 2004-es rangsorban található események között nem találunk erőszakos cselekményt, addig a 2014-esben már megjelenik, még ha csak kísérlet formájában is. Összességében mindkét felmérésnél megtalálható: a követés, félreértés és a szexuális érintések.

Ahogy említettük, a leggyakoribb magatartás a követés volt (31,7%), amit jellemzően idegen férfiak tanúsítottak. Bár a „stalking” kifejezésre még nem találunk magyar megfelelőt, hiszen ez nem egyezik a „harassment”, „molestation”, „vexation”, „persecution” vagy „bother” szavak jelentésével, a legtömörebben mégis így lehetne körülírni Korinek László megfogalmazásában: „a stalking elnevezésű - zömmel férfiak által tanúsított - magatartás, aminek magyar kifejezése lehetnek a követés, a molesztálás, zaklatás. Rövid lényege, hogy elhagyott kedvesek, házastársak, reménytelenül sóvárgó szerelmek nem tudnak beletörődni sorsukba, újra és újra követik, lerázhatatlanul üldözik reménytelen szerelmük kárát, leveleket, csomagokat, telefonüzeneteket küldenek, melyekben könyörögnek, fenyegetőznek, zsarolnak, egyszóval az erotómánia egyik válfajaként keserítik meg emberek életét, és mint az már

többször előfordult [...], akár emberöléssel is zárulhat egy-egy ilyen ügy." ⁵⁰ Mégis különbséget kell tennünk a zaklatás és a fenyegető zaklatás magatartása között. A zaklatás: „aki abból a célból, hogy mást megfélemlítsen, vagy más magánéletébe, illetőleg mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon, őt rendszeresen vagy tartósan háborgatja.” ⁵¹ Ez a definíció azonban nem fedi le teljességében a stalking eseteit, tehát nem találunk törvényi tényállást a fenyegető zaklatásra. ⁵² Így maga a követés attól függően, hogy ki által, milyen indítatásból történik, lehet a zaklatás, vagy éppen a stalking egyik esete. Esetünkben nem kifejezetten a „fenyegető zaklatásról” beszélünk, mert az elkövetők között alig fordult elő a barát/volt barát csoport, hanem pont az idegen férfiak. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) egyik 2014-es felmérésében külön számolnak be a stalking és a szexuális zaklatás eseteiről. Az Európai Unió 28 tagállamából összesen 42000 nővel készítették interjút, amelyek alapján az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége a következőket állapította meg: a nők egyötöde élte meg 15 éves kora után a követés valamelyik formáját, viszont ezeknek az eseteknek a háromnegyede nem jutott el a rendőrséghez. A követést elszenvedők egyötöde jelezte, hogy ez két évnél tovább tartott. A nők szintén egyötöde tapasztalt szexuális zaklatást 15 éves kora után. 32%-a azoknak, akik e kor után legalább egyszer váltak áldozattá, jelezték, hogy az elkövető főnök, munkatárs vagy ügyfél volt. A nők 11%-ához közeledtek helytelenül közösségi oldalakon, kaptak szexuális tartalmú e-maileket vagy szöveges (SMS-) üzeneteket, amelyek aránytalanul nagy mértékben érintik a fiatal nőket. ⁵³

Aki felmérésünkben zaklatásról számolt be, leginkább az interneten és mobiltelefonon keresztül történő elkövetést nevezte meg. Amíg a 2004-es felmérésben a válaszadókat vezetékes telefonon, addig a mi felmérésünkben ehhez képest interneten és mobiltelefonon zaklatták többet a megkérdezetteket. Ennek a legkézenfekvőbb oka a technika fejlődése, ami tíz év alatt rengeteget változott, és eljutott odáig, hogy az internet használata életünk minden szegmensében megjelenik már, ami mondhatni „kitermelt” egy újabb zaklatási formát: a cyberbullyinget. Ez nem csak a szexuális tartalmú zaklatást foglalja magában, hanem általában a zaklatást, mint viselkedési formát jelenti, amit elektronikus úton követnek el. Mivel itt nem csak egyszerű „bullyingről” van szó, ezért jellegében is más a kiberzaklatás.

⁵⁰ Korinek László: i. m. 157. o.

⁵¹ 2012. évi C. törvény 222. §

⁵² <http://nokjoga.hu/sites/default/files/filefield/leporello-fenyegeto-zaklatas-2014.pdf>

⁵³ Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) jelentése: Nőkkel szembeni erőszak: az Unió egészére kiterjedő felmérés - Az eredmények áttekintése, 3-43. o., http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_hu.pdf

Ujhelyi Adrienn így számol be róla: empirikus kutatások bizonyítják, hogy az áldozat számára jelentősen megterhelő érzelmileg, hiszen ez nem egy földrajzi térhez tartozik, ahonnan el lehet menekülni, hanem az áldozatra akármikor, akárhol támadhatnak, ami ráadásul az online „közönség” előtt zajlik.⁵⁴ Klasszikusnak mondható formája az ún. „sexting”, amikor valaki (fél)meztelen fotót küld barátainak vagy szerelmének, de rossz kezekbe kerülve, egy szakítás után könnyen olyan helyzetbe kerülhet, ami miatt megaláztatások végeláthatatlan sorával kell szembesülnie. Ezek az új technikai változások nem csak szociális szinten jelentek meg, hanem már kognitív, neurológiai szinten is. „A változások kiterjedtsége miatt a megváltozott technológiai környezetben felnevelkedett nemzedék külön nevet is kapott: digitális generáció.”⁵⁵ Ujhelyi Adrienn is rámutat: ezek az események rendkívül gyakoriak (az amerikai gyerekek szerint elkerülhetetlen), és arra is volt már példa, hogy öngyilkossággal végződtek.⁵⁶

Felmérésünk alapján a leggyakoribb büntetőjogilag releváns cselekmény a szexuális erőszak kísérlete alkohol vagy kábítószer hatása alatt. Ennek okai az életvezetési szokásokból is levezethetőek: 75%-a a megkérdezetteknek nem volt tartós kapcsolata, így ők feltehetően gyakrabban járnak szórakozni (szórakozóhelyre, házibuliba), bár ez természetesen életkori sajátosság is egyben, ami viszont jellemzően alkohol, esetleg kábítószer fogyasztással jár (esetleg úgy veszi magához, hogy nem tud róla pl.: italába tették). Azt a viselkedési formát is szem előtt kell tartanunk, hogy mivel gyakran a nők ezeken a szórakozóhelyen remélik a találkozást a potenciális barát jelölttekkel: az idegenekkel, ismerősökkel nyíltabbak, így hajlamosabbak „belemenni” olyan dolgokba, amiket a „barát- és kapcsolatszerzés” céljából tesznek csak. Ennek eredménye az, hogy ezen helyzetek „megteremtése” által ők sokkal jobban veszélyeztetettek, nagyobb az esélyük a viktimizációra.⁵⁷ A 2004-es felmérésben a kevésbé gyakori cselekmények közé sorolhatjuk ezt az eseményt, aminek részben magyarázata lehet az, hogy ma már rendkívül sok olyan kábítószer létezik, amelynek olyan tulajdonságai vannak, amelyek folytán a kábítószert az áldozat képtelen észrevenni, így akaratán kívül magához veszi azt.

⁵⁴ Ujhelyi Adrienn: i. m. 11. o.

⁵⁵ Ujhelyi Adrienn: i. m. 11. o.

⁵⁶ Ujhelyi Adrienn: DIGITÁLIS NEMZEDÉK – SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI SZEMPONTBÓL, DIGITÁLIS NEMZEDÉK KONFERENCIA 2013, 11. o. <http://digitalisnemzedek.hu/wp-content/uploads/2013/03/digitalisnemzedek-konferencia-2013.pdf>

⁵⁷ „Az éjszakai életmód, a szórakozóhelyek gyakori és rendszeres látogatása, az ital- és/vagy kábítószer-fogyasztás, a fenntartások nélküli ismeretségekötések oksági kapcsolatban állhatnak az áldozat későbbi viktimizálódásának tényével.” Várad Erika- Kerekes Viktória: i. m. 551. o.

Szembetűnő eredmény, hogy erőszakkal vagy fenyegetéssel történt szexuális erőszakról senki nem számolt be. Ennek pontos okait nem tudhatjuk, de kérdés, hogy vajon tényleg senki ellen nem követték el ezt a deliktumot vagy esetleg valaki az anonimitás ellenére mégsem vallotta be ezt? Ellenben azt is szem előtt kell tartanunk, hogy a kis számú mintánál valóban előfordulhat, hogy nem történt ilyen cselekmény.

Az elkövetőkhöz való viszony vizsgálata kapcsán ezekre az eredményekre jutottunk: bizonyítottnak találjuk azt a megállapítást, hogy a leggyakoribb elkövetők az idegen, ismeretlen férfiak: 36%. Ellenben a legsúlyosabb eseményeket a barát/volt barát/férfj/volt férj csoport követte el leginkább: 8,3%, így az is bizonyítást nyert, hogy a legsúlyosabb cselekményeket ők követik el általában. Az összes büntetőjogilag releváns eseményt tekintve viszont az ismerős kategóriába sorolandó férfiak voltak az elkövetők: 20%. A szexuális erőszak kísérletét alkohol vagy kábítószer hatása alatt leginkább a barát/munkatárs és az ismerős kategóriába sorolt férfiak követték el egyenlő arányban: 10 - 10%.

V. Befejezés

A kis számú minta ellenére több ponton találkoztak vizsgálatunk eredményei Korinek László megállapításaival, ami arra enged következtetni, hogy a hatvan fő szexuális viktimizációja ha nem is teljes mértékben, de igazodik a szakirodalomban foglaltakhoz és a reprezentatív kutatások eredményeihez. Eltérő irányvonalak mutatkoznak meg a magatartások terén, amelyek a nem reprezentatív jelleg ellenére is kitűnnek. Ennek okai összhangban vannak a társadalmi változásokkal, a vizsgált társadalmi csoport jellemzőivel, így hasznosnak találjuk az effajta felmérések ismétlését (egy nagyobb számú, reprezentatív mintával), hogy az újabb és újabb adatokat és tendenciákat figyelemmel lehessen követni, amelyek birtokában a megelőzés is hatékonyabbá válhat. Egy ilyen jövőbeli kutatást kiegészítve érdemesnek tartjuk a feljelentések elmaradásának okainak olyan jellegű vizsgálatát, amelyben a megkérdezett önmaga írhatja körül ezeket az okokat. Ez persze időigényesebb és nehezebbé teszi a kiértékelést, de a „bekategorizált” válaszok helyett nagyobb teret nyitna a feljelentés elmaradásának okainak újragondolásához.

Felhasznált irodalom

1. BALOG Ágnes - VIRÁG György: Szexuális abúzus, Belügyi Szemle 4-5/2000:110-126. o.
2. GÁL István László: A nemi élet szabdsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, In: Új Btk. kommentár - 4. kötet, Különös rész
3. GÁL István László: Az erőszakos közösülés de lege ferenda, Studia iuvenum, 1.kötet, 2001, 251-272. o.
4. Béli Gábor: Magyar jogtörténet - A tradicionális jog, Dialóg Campus Kiadó, Budapest 2000
5. DÉNES Veronika: A bírósági eljárás sajátosságai a családon belül elkövetett szexuális bűncselekmények tárgyalása során, Belügyi Szemle 4-5/2000:127-146. o.
6. GILÁNYI Eszter: Az erőszakos közösülés büntetőjogi megítélésének változásai, Doktoranduszok fóruma 2006, 75-80. o.
7. GÖRGÉNYI Ilona: Női áldozatokról az ENSZ, Európa Tanács dokumentumai és a szakirodalom tükrében, Magyar Jog 11/91:688-693. o.
8. IBOLYA Tibor: Egy erőszakos közösülés nyomozása és annak tulajdonságai, Rendészeti Szemle, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium folyóirata, 2010. vol. 58. no. 3, 107-117. o.
9. IVANITS Viktor Miklós: Az erőszakos közösülés aktív és passzív alanya a tradicionális magyar jogforrások, a Csemegi-kódex és a Pécsi Királyi Törvényszék 1876-[18]86 közötti ítélkezése tükrében, Studia iuvenum. 3. kötet, 2006, 13-27. o.
10. KORINEK László: A bűnözés visszatükröződése. Látens bűnözés, bűnözésábrázolás, félelem a bűnözéstől, 75-92. o., In: Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévai Miklós: Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll, 1996
11. KORINEK László: A szexuális viktimizáció összefüggései, Ferencz Zoltán- emlékkönyv 2004. 155-173. o.

12. KORINEK László: Egyetemi hallgatók szexuális viktimizációjának nemzetközi összehasonlító elemzése, Jogtudományi Közlöny 11/2004:369-383. o.
13. KORINEK László: Kriminológia II. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 232-267. o.
14. KOVÁCS Gyula: Az erőszakos közösülés szakértői bizonyítása, Magyar Rendészet, 2011. vol. 11. no. 4, 110-120. o.
15. MEZEY Barna: Büntetőjog és szexualitás Magyarországon. A nemi bűncselekmények megítélésének változásai. 16-19. század, Rubicon. Történelmi folyóirat 6/98:31-32. o.
16. MÉSZÁROS Ádám: Észrevételek az új Büntető törvénykönyvről szóló Előterjesztés egyes rendelkezéseihez, Jog- és politikatudomány folyóirat VI. évfolyam 2012/1-2. szám, 33-37. o.
17. SÁRKÖZI Irén: A szexuális zaklatás, mint a diszkrimináció sajátos megjelenési formája, Belügyi Szemle 7-8/95:104-109. o.
18. SZOMORA Zsolt: Az erőszakos szexuális bűncselekmények az osztrák büntetőjogban, Acta Universitatis Szegedienis. Acta juridica et politica, Tomus 67. Fasc. 20/ 2005, 29. o.
19. VÁRADI Erika- KERÉKES Viktória: A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények egyes kriminológiai kérdései, Studia iurisprudentiae doctorandorum Miskolciensium. A miskolci doktoranduszok jogtudományi tanulmányai. Tomus 12., 531-563. o., 2013
20. VIRÁG György: A szexuális erőszak áldozatai a társadalomban és a büntetőeljárásban, Belügyi szemle 3/98:39-50. o.
21. VIRÁG György: A szexuális erőszak áldozatairól, Kriminológiai és kriminalisztikai évkönyv : kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok (1992-1995), 1993. 30. köt. 175-190. o.
22. VIRÁG György: Áldozatok testközelben. A szexuális bűncselekmények áldozatainak védelme, Kriminológiai Közlemény 51. szám 1995, 119-129. o.
23. VIRÁG György- Kó József: Lakossági vélemények a szexuális erőszakról, Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok (1996-1999), 1998. 35. köt. 250-275.o.
24. VIRÁG György: Miért erőszakolják meg a férfiak a nőket? Gondolatok és elméletek a szexuális erőszakról, Kriminológiai Tanulmányok 50. Jubileumi Kötet, OKRI Bp. 225-244. o.
25. VIRÁG György: Szexuális erőszak, Áldozatok és Vélemények II. kötet, OKRI Bp., 71-83. o.

Felhasznált internetes forrás

1. Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) jelentése: Nőkkel szembeni erőszak: az Unió egészére kiterjedő felmérés - Az eredmények áttekintése
http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_hu.pdf
(Utolsó letöltés: 2014.10.27)
2. FELDMÁR András az erőszakról: <https://www.youtube.com/watch?v=4VA7KchvJFg>
Az ESZTER Alapítvány "Kampány az erőszak ellen 2013 – Tartsd kívül az erőszakot!" nevű kampányának részeként <http://eszteralapitvany.hu/category/kampanyok/>
(Utolsó letöltés: 2014.10.27)
3. <http://nokjoga.hu/sites/default/files/filefield/leporello-fenyegeto-zaklatas-2014.pdf>
(Utolsó letöltés: 2014.10.27)
4. SZABÓ András: Megrontás, szexuális visszaélés - hogy is van ez? 2. rész, Ars Boni, 2013. 2, 70-72. o. , <http://www.arsboni.hu/megrontas.html> (Utolsó letöltés: 2014. 10. 27.)
5. UJHELYI Adrienn: Digitális nemzedék – szociálpszichológiai szempontból, Digitális Nemzedék Konferencia 2013, 11. o., <http://digitalisnemzedek.hu/wp-content/uploads/2013/03/digitalisnemzedek-konferencia-2013.pdf> (Utolsó letöltés: 2014.10.27)
6. 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=8438> (Utolsó letöltés: 2014. 10. 27.)
7. 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=8525> (Utolsó letöltés: 2014. 10. 27.)
8. 2012. évi C. törvény a Büntetőtörvénykönyvről
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV (Utolsó letöltés: 2014. 10. 27.)

Melléklet

1. A következő diagramok a válaszadók szocio - demográfiai változóit mutatják be

1. 1. Vallás

Vallás		jogász	jogi asszisztens	összes
katolikus	db	34	4	38
	%	75,6	26,7	63,3
református	db	6	2	8
	%	13,3	13,3	13,3
evangelikus	db	0	1	1
	%	0,0	6,7	1,7
felekezeten kívüli	db	3	6	9
	%	6,7	40,0	15,0
egyéb	db	2	2	
	%	4,4	13,3	0,0

1. 2. Családi állapot

Családi állapot		jogász	jogi asszisztens	összes
hajadon- élettárs nélkül	db	37	8	45
	%	82,2	53,3	75,0
hajadon- élettárssal	db	8	7	15
	%	17,8	46,7	25,0
házas	db	0	0	0
	%	0,0	0,0	0,0
elvált- külön él	db	0	0	0
	%	0,0	0,0	0,0
özvegy	db	0	0	0
	%	0,0	0,0	0,0

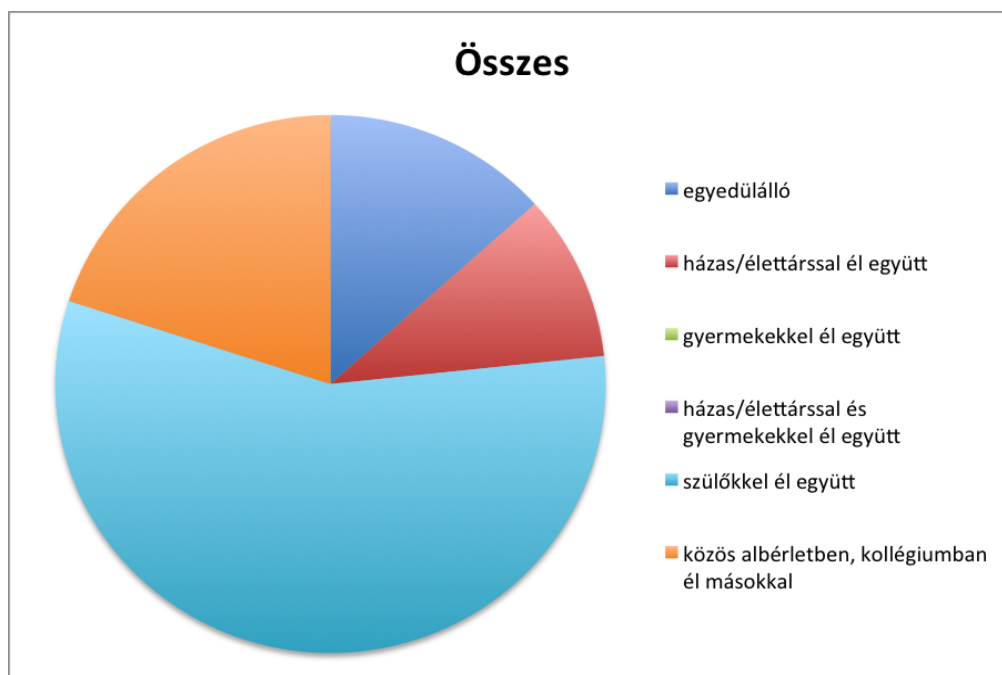
1. 3. Konszenzuális szexuális kapcsolat

konszenzuál kapcs.		jogász	jogi asszisztens	összes
nem	db	9	1	10
	%	20,0	6,7	16,7
igen, petting	db	0	2	2
	%	0,0	13,3	3,3
igen, nemi kapcs.	db	36	12	48
	%	80,0	80,0	80,0

1. 4. Háztartás

Háztartás		jogász	jogi asszisztens	össz
egyedülálló	db	5	3	8
	%	11,1	20,0	13,3
házas/élettárssal él együtt	db	2	4	6
	%	4,4	26,7	10,0
gyermekkel él együtt	db			
	%	0,0	0,0	0,0
házas/élettárssal és gyermekkel él együtt	db			
	%	0,0	0,0	0,0
szülőkkel él együtt	db	28	6	34
	%	62,2	40,0	56,7
közös albérletben, kollégiumban él másokkal	db	10	1	12
	%	22,2	6,7	20,0

1. 5. Megélhetés

Megélhetés		jogász	jogi asszisztens	összes
saját jövedelemből	db	5	1	6
	%	11,1	6,7	10,0
más eltartásában	db	40	14	54
	%	88,9	93,3	90,0

2. A táblázat összegzi a kérdőívekből nyert adatokat, melyeket összesítve (összes %) használtunk fel a dolgozatban

Nem óhajtott (büntetendő) szexuális kontaktusok		jogász (%)						jogi asszisztens(%)						összes (%)					
		total	B	M	I	F	ké	total	B	M	I	F	ké	total	B	M	I	F	ké
1	félreértés	26,7	6,7	8,9	17,8	13,3	2,8	26,7	0,0	6,7	13,3	6,7	3,0	26,7	5,0	8,3	16,7	11,7	2,8
2	olyan dolgokat, mondott, amiket nem gondolt	6,7	2,2	0,0	4,4	4,4	3,0	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	2,5	6,7	3,3	1,7	5,0	5,0	2,8
3	kilátástalan volt öt megállítani	6,7	4,4	0,0	2,2	2,2	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	3,3	0,0	1,7	1,7	2,3
4	verbális fenyegetés	4,4	4,4	0,0	0,0	0,0	1,0	6,7	0,0	0,0	6,7	6,7	3,5	5,0	3,3	0,0	1,7	1,7	2,3
5	petting verbális fenyegetéssel	17,8	6,7	4,4	4,4	2,2	2,1	26,7	6,7	0,0	20,0	6,7	2,8	20,0	6,7	3,3	8,3	3,3	2,4
6	alkohollal vagy kábítószerrel rávette	2,2	0,0	0,0	2,2	2,2	3,5	6,7	0,0	0,0	6,7	0,0	3,0	3,3	0,0	0,0	3,3	1,7	3,3
7	sze. kísérlete alkohol kábítószer hatása alatt	24,4	2,2	6,7	6,7	2,2	2,5	40,0	6,7	20,0	20,0	6,7	2,5	28,3	3,3	10,0	10,0	3,3	2,5
8	sze. kísérlete erőszakkal, fenyegetéssel	6,7	2,2	0,0	2,2	0,0	2,0	13,3	0,0	0,0	0,0	13,3	4,0	8,3	1,7	0,0	1,7	3,3	3,0
9	sze. erőszakkal, fenyegetéssel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	más erőszakos szexuális cselekmény	2,2	2,2	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	1,7	0,0	0,0	0,0	1,0
11	petting kísérlete erőszakkal fenyegetéssel	2,2	2,2	0,0	0,0	0,0	1,0	6,7	6,7	0,0	0,0	0,0	1,0	3,3	3,3	0,0	0,0	0,0	1,0
12	petting erőszakkal fenyegetéssel	2,2	2,2	0,0	2,2	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	1,7	0,0	1,7	0,0	2,0
13	szexuális érintések	22,2	2,2	2,2	6,7	15,6	3,3	26,7	0,0	0,0	6,7	26,7	3,8	23,3	1,7	1,7	6,7	18,3	3,5
14	exhibicionizmus maszturbálás	13,3	6,7	2,2	2,2	6,7	2,5	26,7	6,7	13,3	6,7	6,7	2,4	16,7	6,7	5,0	3,3	6,7	2,5
15	szexuális zaklatás büntetés	2,2	0,0	2,2	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	1,7	0,0	0,0	2,0
16	szexuális zaklatás jutalmazás	2,2	0,0	0,0	0,0	2,2	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	1,7	4,0
17	találkozó	20,0	0,0	13,3	6,7	6,7	2,8	20,0	0,0	6,7	13,3	6,7	3,0	20,0	0,0	11,7	8,3	6,7	2,8
18	szexuális zaklatás telefon	11,1	2,2	4,4	0,0	4,4	2,6	13,3	0,0	0,0	6,7	6,7	3,5	11,7	1,7	3,3	1,7	5,0	2,9
19	szexuális zaklatás internet mobil	24,4	4,4	0,0	2,2	15,6	3,3	26,7	0,0	13,3	0,0	6,7	2,7	25,0	3,3	3,3	1,7	13,3	3,2
20	követés	35,6	2,2	0,0	8,9	24,4	3,6	20,0	6,7	0,0	0,0	13,3	3,0	31,7	3,3	0,0	6,7	21,7	3,5
21	nem óhajtott kapcsolatfelvétel	26,7	6,7	0,0	17,8	8,9	2,9	26,7	13,3	0,0	0,0	13,3	2,5	26,7	8,3	0,0	13,3	10,0	2,8
22	könnyű áldozatok (csak Σ 2, 17,18,19,20,21)	24,4	17,8	17,8	40,0	64,4	3,1	6,7	26,7	26,7	26,7	53,3	2,8	20,0	20,0	20,0	36,7	61,7	3,0
23	közepesen súlyos áldozatok (legkev. Σ 3,4,5,6,7,13,14)	53,3	26,7	15,6	24,4	31,1	2,6	40,0	20,0	33,3	66,7	53,3	2,9	50,0	25,0	20,0	35,0	36,7	2,7
24	súlyos áldozatok (legkev. Σ 8,9,10,11,12)	6,7	8,9	0,0	4,4	0,0	1,7	13,3	6,7	0,0	0,0	13,3	3,0	8,3	8,3	0,0	3,3	3,3	2,1
25	büntetőjogilag releváns összes (Σ 6,7,8,9,10,11,12,14)	33,3	17,8	8,9	15,6	11,1	2,4	33,3	20,0	33,3	33,3	26,7	2,6	33,3	18,3	15,0	20,0	15,0	2,5
26	büntetőjogilag releváns alkohol nélkül (Σ 8,9,10,11,12,14)	6,7	15,6	2,2	6,7	6,7	2,1	13,3	13,3	13,3	6,7	20,0	2,6	8,3	15,0	5,0	6,7	10,0	2,3
27	büntetőjogilag releváns exhibicionizmus nélkül (Σ 6,7,8,9,10,11,12)	33,3	11,1	6,7	13,3	4,4	2,3	33,3	13,3	20,0	26,7	20,0	2,7	33,3	11,7	10,0	16,7	8,3	2,5
28	büntetőjogilag releváns alkohol, exhibicionizmus nélkül (Σ 8,9,10,11,12)	6,7	8,9	0,0	4,4	0,0	1,7	13,3	6,7	0,0	0,0	13,3	3,0	8,3	8,3	0,0	3,3	3,3	2,1
29	szexuális kényszerítés (10,11)	2,2	4,4	0,0	0,0	0,0	1,0	6,7	6,7	0,0	0,0	0,0	1,0	3,3	5,0	0,0	0,0	0,0	1,0
30	szexuális erőszak kísérlete (8)	6,7	2,2	0,0	2,2	0,0	2,0	13,3	0,0	0,0	0,0	13,3	4,0	8,3	1,7	0,0	1,7	3,3	3,0
31	szexuális erőszak kísérlete incl. alkohol (7,8)	31,1	4,4	6,7	8,9	2,2	2,4	33,3	6,7	20,0	20,0	20,0	2,8	31,7	5,0	10,0	11,7	6,7	2,6
32	szexuális erőszak (9)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
33	szexuális erőszak incl. alkohol (6,9)	4,4	0,0	0,0	2,2	2,2	3,5	6,7	0,0	0,0	6,7	0,0	3,0	5,0	0,0	0,0	3,3	1,7	3,3

Total: összesített gyakorisági hányad

B: az áldozattal tartós kapcsolatban élő barát/férj mint elkövető; **M:** barát/munkatárs; **I:** ismerős;

F: ismeretlen férfi

ké = az elkövető ismeretségére vonatkozó adatok középértéke; incl. = beleértve, hozzászámítv

1 = partner; 2 = barát/munkatárs; 3 = ismerős; 4 = ismeretlen férfi

sze. = szexuális erőszak